

Тетяна Анатоліївна Кучерява – секретар судового засідання
Ковпаківського районного суду м. Суми

*Науковий керівник: Оксана Володимирівна Панасюк – завідувач кафедри
юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент*

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ПОРЯДКУ ЯК ПРАВОВОГО РЕЖИМУ

Сучасна сфера господарювання, в якій поєднуються ринкові механізми із соціальним спрямуванням економіки, потребує порядку, спроможного забезпечити гармонізацію приватних та публічних інтересів і, відповідно, приватного та публічно-правового врегулювання.

Провідну роль у забезпеченні оптимального врахування інтересів економіки країни в цілому та її основних учасників (суб'єктів господарювання та суб'єктів організаційно-господарських повноважень, споживачів, засновників тощо) відіграє правовий господарський порядок. Відсутність у господарському законодавстві чіткого визначення цього поняття, його складових свідчить про наявність прогалин у правовому регулюванні господарських відносин, що навряд чи виправдано з огляду на важливість цього поняття для господарського права як системоутворюючої категорії.

Теоретичну основу дослідження склали роботи вітчизняних і зарубіжних учених-юристів та економістів, таких як: В. Б. Авер'янов, О. А. Беляневич, А. Г. Бобкова, С. С. Валітов, О. Н. Ведута, А. Б. Венгеров, Г. А. Гаджієв, О. М. Вінник, О. П. Віхров, А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, С. М. Грудницька, Е. П. Губін, В. В. Добровольська, І. В. Дойніков, О. Р. Зельдіна, Г. Л. Знаменський, Г. В. Ільющенко, І. М. Кравець, І. В. Лукач, А. В. Малько, В. К. Мамутов, В. С. Мартем'янов, С. Б. Мельник, В. С. Мілаш, О. М. Олейник, О. П. Подцерковний, Н. О. Саніахметова, І. О. Сухарєв, Ю. А. Тихомиров, К. Ю. Тот'єв, В. А. Устименко, Ф. І. Шамхалов, О. В. Шаповалова, І. С. Шиткіна, Р. Штобер, В. С. Щербина та ін.

Саме основні праці представників науки господарського права та їх участь у розробці проекту ГК України забезпечили включення відповідних положень до цього кодифікованого акту та закріпили в преамбулі та статті 5 важливу системоутворюючу категорію – суспільно-господарського порядку, визначивши мету ГК України та ключові засади формування правового господарського порядку в Україні: на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного врегулювання макроекономічних процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави (ч. 1 ст. 5 ГК).

Теоретичні положення щодо визначення правового господарського порядку як правового режиму забезпечення організації та функціонування системи господарських правовідносин та відносин, пов'язаних із формуванням господарсько-правової політики, що базуються на положеннях конституційного економічного порядку і спрямовані на гармонізацію суспільних інтересів у сфері господарювання.

Систематика суспільних відносин правового господарського порядку складається з:

- підсистеми, встановленої законодавством та міжнародними зобов'язаннями України правових режимів господарювання, що забезпечують здійснення господарської діяльності в межах відповідних ринків, галузей, секторів, кластерів, видів виробництв та національної економіки в цілому;

- підсистеми правовідносин щодо забезпечення законності у сфері господарювання через запровадження механізмів господарсько-правової відповідальності її суб'єктів, механізмів попередження відповідних правопорушень, а також механізмів протидії тінізації та криміналізації господарської діяльності;

- підсистеми правовідносин функціонування зворотнього зв'язку від суб'єктів господарювання та їх об'єднань до держави щодо формування, корекції та реалізації державної економічної політики та окремих її напрямів, зокрема через визначення змісту господарсько-правової політики в частині удосконалення існуючих правових режимів господарювання та механізмів забезпечення законності в сфері господарських відносин.

Часткові поліпшення систематики функціонування як господарського механізму, так і правового господарського порядку в цілому є обмежено ефективними, адже саме сюди держава традиційно спрямовує власні реформаторські намагання. Об'єктом спрямованого втручання має стати уся економічна система суспільства, включаючи умови відтворення усіх її базових чинників, особливо на її перехідному пострадянському етапі, що відбувся і не завершився, і водночас вимагає здійснення вже нової трансформації, що викликана глобалізацією, інформаційно-комунікативною властивістю сучасних економічних процесів, технологічними імперативами конкурентної боротьби на глобальних ринках.

Таким чином, сучасний ступінь загострення основних суспільно-економічних суперечностей як в Україні, так і за її межами ставлять в практичну, інструментальну площину проблему встановлення змістовних співвідношень між базовими, для організації економічного життя поняттями-категоріями.